

Handläggare
Mats Christenson
Telefon: 08-50812201

Till
Södermalms stadsdelsnämnd
24 augusti 2023

Samråd om förslag till ändring av detaljplan för Mars och Vulcanus 1 i stadsdelen Gamla Stan, SDp 2022-08258

Svar på remiss från stadsbyggnadskontoret

Förvaltningens förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden överlämnar stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Sammanfattning

Stadsbyggnadskontoret har översänt för yttrande ett förslag till detaljplan som syftar till att ge planmässigt stöd för en befintlig tillbyggnad till det så kallade ledamotshuset inom fastigheten Mars och Vulcanus i Gamla stan vilken förvaltas av Riksdagsförvaltningen. Tillbyggnadens grundläggande syfte har sitt ursprung i de krav som ställs på säkerhet och funktion för riksdagens verksamhet.

Tillbyggnaden består av fem våningar varav en i suterräng mot Rådhusgränd. Flyglarna som omgärdar den västra gården byggs samman med fler lokaler för riksdagens ledamöter och mot gården tillgodoses också behovet av en ny hörsal med plats för cirka 100 personer.

Stadsdelsförvaltningen anser att stadsbyggnadskontoret för ett klokt och välavvägt resonemang i planbeskrivningen kring de konsekvenser som tillbyggnaden till ledamotshuset innebär för stadsbilden och den kulturhistoriska miljön i förhållande till de behov riksdagen har för sin verksamhet.

Då den huvudsakliga anledningen till totalreovering av bygganden, inklusive aktuell tillbyggnad, uppges vara kopplad till rådande förhållanden kring säkerhet och att det är en förutsättning för att

kunna bedriva verksamheten effektivt och långsiktigt, anser förvaltningen det som positivt att åtgärden får ett planstöd.

Bakgrund

Stadsbyggnadskontoret har upprättat ett detaljplaneförslag som syftar till att ge planmässigt stöd för en befintlig tillbyggnad till det så kallade ledamotshuset inom fastigheten Mars och Vulcanus.

Förslaget har sänts på remiss till bland annat Södermalms stadsdelsnämnd för yttrande senaste den 4 juli 2023. Förvaltningen har erhållit förlängd svarstid av stadsbyggnadskontoret, så att ärendet kan behandlas på stadsdelsnämndens möte den 24 augusti 2023. Nämndens beslut måste därför justeras omedelbart.

Ärendet

Planförslaget består av en planbeskrivning samt av en plankarta med bestämmelser. Planbeskrivning och plankarta bifogas som bilaga 1 och 2 till tjänsteutlåtandet.

Samtliga handlingarna i ärendet nås via följande länk till stadens hemsida:

<https://etjanst.stockholm.se/Byggochplantjansten/pagaende-planarbete/planarende/2022-08258>

Planens syfte och huvuddrag

Syftet med detaljplanen är att ge planmässigt stöd för en befintlig tillbyggnad till det så kallade ledamotshuset vid Rådhusgränd i Gamla stan.

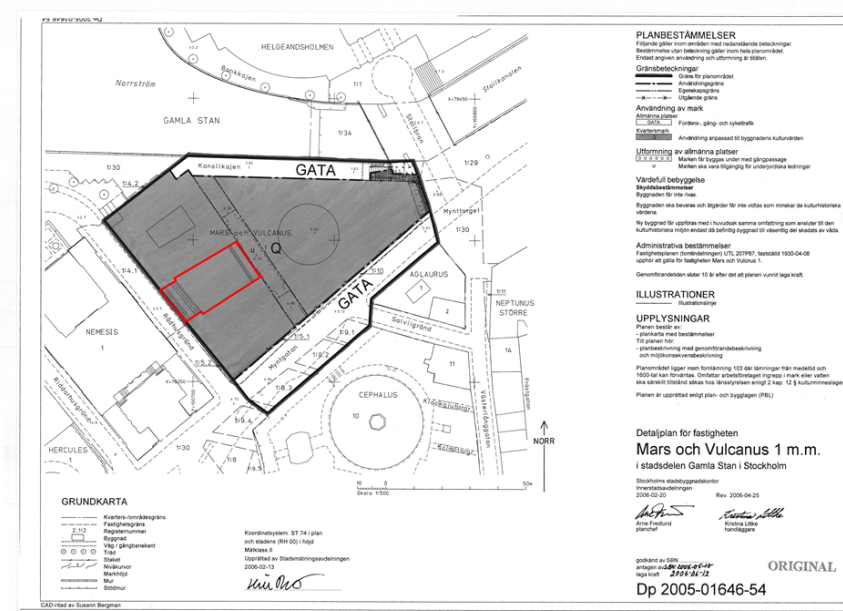
Den gällande detaljplanen Dp 2005-01646 beskriver varken de materiella och immateriella kulturvärden byggnaden innehåller eller gör några avvägningar mellan olika kulturvärden och andra förutsättningar och krav. Behovet att göra denna typ av avvägningar kommer ur förändrade förutsättningar för Riksdagens säkerhet. Vissa planbestämmelser inom det området som ändringen avser bedöms inaktuella. Föreslagen tillbyggnad är i övrigt planenlig enligt gällande detaljplan Dp 2005-01646 och ändringar nedan förtydligar kommunens ställningstagande.

Den 25 augusti 2022 beslutade stadsbyggnadsnämnden att godkänna start-PM för aktuellt planarbete.

Plandata

Fastigheten Mars och Vulcanus 1 är belägen i Gamla stans norra del och omges av Myntgatan, Rådhusgränd, Mynttorget och Kanslikajen. Fastigheten ägs av staten och förvaltas genom

Riksdagsförvaltningen. Det aktuella planområdet omfattar cirka 500 kvadratmeter och utgör en liten del av gällande detaljplan. Se placering det aktuella planområdet på bilden nedan.

Bilden visar gällande detaljplan Dp 2005-01646. Den del som berörs av aktuell ändring är markerad med heldragen röd linje.

Tidigare ställningstaganden

Översiktsplan

I översiktsplanen framgår värdet av att Gamla stans och Riddarholmens synnerligen höga kulturhistoriska värden bevaras och att Gamla stan förblir en levande stadsmiljö med en blandning av verksamheter och boende.

Kommunala beslut i övrigt

Den 23 maj 2019 fattade stadsbyggnadsnämnden beslut om bygglov för en tillbyggnad på ledamotshuset i Gamla stan. Den aktuella tillbyggnaden utgör en förhållandevis liten del av en större ombyggnation och innebär att Västra gården mot Rådhusgränd gick från att vara ett öppet rum till en sluten innergård. Säkerhetsskäl var det huvudsakliga motivet till tillbyggnaden. Stadsbyggnadskontoret bedömde tillbyggnaden som planerlig och stadsbyggnadsnämnden fattade beslut i enlighet med kontoret.

Bygglovets överklagades. Länsstyrelsen och Mark- och miljödomstolen delade stadens bedömning om planenligheten. Den 10 november 2021 upphävdes bygglovets genom dom i Mark- och miljööverdomstolen. Domstolen fann med stöd i Riksantikvarieämbetets yttrande i ärendet att aktuell tillbyggnad strider mot förvanskningförbudet i plan- och bygglagen (PBL).

Mark- och miljööverdomstolen konstaterade också att gällande detaljplan innebär att intresset av att bibehålla ledamotshusets kulturmiljövärden ska ges företräde framför andra intressen, bland annat de säkerhetsintressen som Riksdagsförvaltningen hänvisat till som skäl för tillbyggnaden.

Riksintressen

Planområdet ligger inom riksintresset för kulturmiljövärden Stockholms innerstad med Djurgården. Området bedöms särskilt kulturhistoriskt värdefullt och är utpekade som värdekärna och är ett uttryck för Sveriges maktcentra. Byggnader som ingår i värdekärnor har hög känslighet för förändringar. Det innebär i princip att utpekade byggnader ska bevaras.

Förutsättningar

Befintlig bebyggelse

Riksdagens ledamotshus uppfördes på 1930-talet. Det är utformat i enkel nordisk klassicism med inslag av tidens då nya funktionalistiska stil. Öppenheten i byggnaden skulle bland annat symbolisera synen på den öppna svenska demokratin.

Byggnaden har genomgått flera omfattande ombyggnationer genom åren, bland annat 1981–1983 då hela södra och en del av norra gården byggdes igen för att få fler sammanträdesrum.

På grund av höjda säkerhetskrav och en önskan om bättre tillgänglighet utfördes en ombyggnad av entréerna 2006–2008 då bland annat den öppna hallen bakom portiken vid Mynttorget byggdes igen.

Ledamotshuset byggdes vidare om under mandatperioden 2018–2022. Anledningarna till den omfattande ombyggnationen var att säkerheten behövde höjas, att de tekniska systemen var uttjänta, att lokalerna varken var effektiva eller flexibla och att man ville komma till rätta med en opraktisk logistik.

Under ombyggnationen 2018–2022 togs ett större grepp. Rotundan och Myntgränd byggdes in som interiöra rum med Västra gården som ett exteriört rum inom säkerhetsgränsen. Av säkerhetsskäl byggdes även arkaderna in och blev interiöra rum.

Västra gården innan ombyggnationen 2018-2022. Foto: Stockholms stadsmuseum.

Säkerhet

Som underlag för planarbetet har Riksdagsförvaltningen tagit fram ett PM angående rådande förhållanden kring säkerhet som utgör huvudsaklig anledningen till totalrenovering av bygganden inklusive aktuell tillbyggnad.

Kulturhistoriskt värdefull miljö

Fastigheten Mars och Vulcanus 1 är markerad blå i Stockholms stadsmuseums kulturhistoriska klassificering av bebyggelse. Det innebär att fastigheten bedöms ha bebyggelse av synnerligen högt kulturhistoriskt värde.

Planförslag

Vid ombyggnationen 2018-2022 har målet varit att skapa en säkrare och modernare kontorsbyggnad anpassad till riksdagens verksamhet med beaktande av byggnadens kulturhistoriska och arkitektoniska värden. Att möjliggöra riksdagens fortsatta verksamhet i byggnaden över tid har varit ett övergripande mål för ombyggnationen som helhet. Tillbyggnaden mot Rådhusgränd utgör en av de mest väsentliga delarna för byggnadens säkerhet.

Aktuell tillbyggnad är i huvudsak planenlig utifrån gällande detaljplan förutom i förhållande till ett antal inaktuella

skyddsbestämmelser inom den del som planändringen avser.

Ny bebyggelse

Tillbyggnaden består av fem våningar varav en i suterräng mot gatan. Flyglarna som omgärdar den västra gården byggs samman med fler lokaler för riksdagens ledamöter och mot gården tillgodoses också behovet av en ny hörsal inom Riksdagsförvaltningens bestånd med plats för cirka 100 personer. Hörsalen ska vara tillgänglig för besökare.

Illustration med aktuell tillbyggnad i mörkgrå markering. Illustration: White.

Fasad mot Rådhusgränd. Foto: Paul Kvanta, Ahrbom och Partner.

Byggnadens grundläggande syfte har sitt ursprung i de krav som ställs på säkerhet och funktion. Den arkitektoniska idén har varit att hitta en lösning som förvaltar och anpassar sig till helheten men som också är avläsbar som ett nytt tidslager. Den nya, putsade byggnadsdelen har bland annat givits samma varma rödockrakulör som den befintliga byggnaden. Tillbyggnaden ansluter även materialmässigt till flyglarna genom sina granitsocklar och koppartak.

För att ledamotshuset fortfarande ska uppfattas som en och samma byggnad mot Rådhusgränd ansluter skalan till det övriga kvarteret.

Konsekvenser

Undersökning om betydande miljöpåverkan

Stadsbyggnadskontoret bedömer att aktuell detaljplan inte kan antas medföra sådan betydande miljöpåverkan som åsyftas i miljöbalken, att en miljöbedömning behöver göras.

Stadsbild

Tillbyggnaden är enligt stadsbyggnadskontoret väl anpassad och utformad med hänsyn till den ursprungliga byggnaden. Den förhållandevis smala Rådhusgränd och tillbyggnadens placering och inordning i rådande skala ger sammantaget en liten till måttlig påverkan på stadsbilden.

Kulturhistoriskt värdefull miljö

Enligt stadsbyggnadskontoret har tillbyggnaden positiva konsekvenser för det överordnade värdet, berättelsen om det svenska statsskicket, eftersom det möjliggör långsiktig, fortsatt och mer effektiv verksamhet.

Kontakten mellan Västra gården och Bondeska palatset utgår. Detta innebär enligt den kulturhistoriska konsekvensbedömningen en märkbar och i delar försämrande förändring. Tack vare betydelsefulla dokumentvärden, inpassning i skala och värdet av den statliga förvaltningen på platsen bedöms tillbyggnaden inte förvanskande av kvarterets kulturhistoriska värde.

Stadsbyggnadskontoret bedömer att det immateriella kulturvärdet av verksamheten på platsen är överordnat andra värden. Påverkan på de kulturhistoriska värdena anges vara godtagbara med hänsyn till det övergripande kulturhistoriska värdet.

Riksintresse

Tillbyggnaden bedöms inte innebära påtaglig skada på riksintresset för kulturmiljövården Stockholms innerstad med Djurgården.

Tidplan

Samråd - juni 2023

Granskning – oktober 2023

Antagande – december 2023

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av stadsmiljöavdelningen inom Södermalms stadsdelsförvaltning. Ärendet har behandlats av förvaltningsgruppen och pensionärsrådet den 14 augusti 2023.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Stadsdelsförvaltningen anser att stadsbyggnadskontoret för ett klokt och välavvägt resonemang i planbeskrivningen kring de konsekvenser som tillbyggnaden till ledamotshuset innebär för stadsbilden och den kulturhistoriska miljön i förhållande till de behov riksdagen har för sin verksamhet.

Då den huvudsakliga anledningen till totalreovering av bygganden, inklusive aktuell tillbyggnad, uppges vara kopplad till rådande förhållanden kring säkerhet och att det är en förutsättning för att kunna bedriva verksamheten effektivt och långsiktigt, anser förvaltningen det som positivt att åtgärden får ett planstöd.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Expedieras till

Stadsbyggnadskontoret.

Alexandra Wynn
Stadsdelsdirektör
Södermalms
stadsdelsförvaltning

Andreas Evestedt
Avdelningschef
Södermalms
stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. Planbeskrivning, Ändring av detaljplan för del av fastigheten Mars och Vulcanus 1 i stadsdelen Gamla Stan i Stockholm S-ÄDp 2022-08258. Stadsbyggnadskontoret 2023-03-17.
2. Plankarta.

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Alexandra Wynn, Stadsdelsdirektör	2023-06-20
Andreas Evestedt, Avdelningschef	2023-06-20